

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті КеАҚ

ТҮЛЕК МОДЕЛІ

7М11202 - Өмір тіршілігінің қауіпсіздігі және қоршаған ортаны қорғау
(Техносфералық қауіпсіздік) БББ магистратура бойынша

Қызылорда, 2025

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	
1 БББ сипаттамасы.....	3
2 Білім беру бағдарламасын бітіруші моделін қалыптастырудағы құрама компоненттері.....	3
2.1 Білім беру бағдарламасының мақсаттары.....	3
2.2 Білім беру бағдарламасының міндеттері.....	4
2.3 Жалпы және бейіндік құзіреттіліктері.....	4
2.4 Білім беру бағдарламасының оқыту нәтижелерін қалыптасатын құзіреттіліктермен салыстыру матрицасы.....	7
2.5 Маманның жеке қасиеттері	7
Қорытынды.....	8

КІРІСПЕ

ҚУ түлегі моделі Қорқыт Ата университетінің білім беру жүйесінің барлық деңгейлері бойынша университетте оқу нәтижесінің кешенді бейнесі. Түлектердің моделі білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде пайдалану үшін ұсынылады.

Барлық мүдделі тұлғалардың сұраныстарына жауап беретін ЖОО түлегінің заманауи моделін қалыптастыру Қорқыт Ата атындағы ҚУ-нің басты стратегиялық мақсаты болып табылады және кадрлық, оқу-әдістемелік, ақпараттық және материалдық-техникалық қамтамасыз етуді қамтитын білім беру үдерісі үшін қажетті ресурстармен қамтамасыз етіледі.

Бітіруші түлектің құзыреттілік моделін әзірлеу Болон процесінің негізгі бағыттарын жүзеге асырудың құзыреттілік моделі белгілі дәрежедегі (лауазымды), белгілі бір бейіндегі маман қандай кәсіби міндеттерді шеше алуы керек деген сұраққа жауап беруге арналған.

Университет ғылыми немесе кәсіптік салада сұранысқа ие магистр-түлекті даярлау сапасын қамтамасыз ету үшін мақсатты кадр саясатын және университеттің материалдық - техникалық базасын жоспарлы жақсартуды жүргізеді.

1 БББ сипаттамасы

7M11202 - Өміртіршілігінің қауіпсіздігі және қоршаған ортаны қорғау (Техносфералық қауіпсіздік) білім беру бағдарламасы бойынша қызмет көрсету саласындағы ғылым магистрі. Тіршілік қауіпсіздігін және қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырудағы техникалық, экологиялық және экономикалық тиімділік; қоршаған ортаны қорғау және еңбекті қорғау құралдары мен авариялық-құтқару құралдарының жұмысын бақылау, еңбекті қорғау, төтенше жағдайларда қорғау және қоршаған ортаны қорғау нормаларын, ережелерін сақтауды, өндірістік процестер мен жабдықтарды, авариялық-құтқару жұмыстары мен жабдықтарды реттеу, өндірістік апаттар және экологиялық апаттар салдарын жою саласындағы мамандармен, басқару кадрларын даярлауды қамтиды. Сондай-ақ жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары, ғылыми-зерттеу және жобалау-конструкторлық ұйымдар. Кәсіби қызмет түрлеріне - жобалау-конструкторлық, - өндірістік-технологиялық, - сервистік-пайдалану, - ұйымдастыру-басқару, - монтаждау-баптау, - есептеу-жобалау қызметтері жатады.

2. Білім беру бағдарламасын бітіруші моделін қалыптастырудағы құрама компоненттері

Білім беру бағдарламасын бітіруші моделін қалыптастырудың негізгі компоненттері білім беру бағдарламасының мақсаттары мен міндеттері, объектілері, кәсіптік қызмет түрлері мен бағыттары, маманның құзыреттілік моделі туралы ақпаратты, оның ішінде дескрипторлар, білім беру бағдарламасына сәйкес құзыреттердің түрі және білім беру бағдарламасының нәтижелерін қамтиды.

2.1. Білім беру бағдарламасының мақсаттары

Белгілі бір ғылыми немесе кәсіптік салада жұмыс берушілер мен мемлекеттік стандарттар талаптарына сәйкес әртүрлі жұмыс жағдайларында кәсіби міндеттерді шешуге қабілетті және жоғары оқу орындары үшін жоғары білікті, бәсекеге қабілетті және ұжымдарды басқарумен ғылыми-зерттеу жұмысына басшылық жасау қабілеті бар мамандарды даярлау.

2.2. Білім беру бағдарламасының міндеттері:

- елдің инновациялық экономикасының міндеттеріне сәйкес келетін білікті кадрларды даярлау;
- ғылым мен инновацияны дамыту, жаңа идеяларды қалыптастыруға жастарды тарту үшін жағдай жасау;
- жалпыұлттық бірлікті, ұлттық мәдениетті және үйлесімді тұлғаны дамытуға қосқан үлесін арттыру.
- білім беру бағдарламасын дамыту жоспарын құрудың негізі мамандықтың білім беру бағдарламаларын жетілдіру және тиімді жүзеге асыру болып табылады. ББ дамыту жоспарының стратегиясы мен тактикасы Қазақстан Республикасының білім беру саясатына сәйкес әзірленген, оның негізгі мақсаты мемлекет пен мүдделі тараптардың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жоғары білікті кадрларды даярлау болып табылады.

2.3. Жалпы және бейіндік құзіреттіліктері

- ғылым мен білімнің қоғамдық өмірдегі рөлі туралы, ғылыми танымның дамуындағы қазіргі үрдістер туралы, жаратылыстану (әлеуметтік, гуманитарлық, экономикалық) ғылымдарының өзекті әдіснамалық және философиялық проблемалары туралы түсінігі болу;
- ғылыми таным әдіснамасын, ғылыми қызметті ұйымдастыру принциптері мен құрылымын білу;
- ғылыми зерттеулер жүргізу үшін алған білімін пайдалану, қолданыстағы тұжырымдамаларды талдау, процестер мен құбылыстарды талдауға теориялар мен тәсілдер, білімді интеграциялау, жаңа бейтаным жағдайларда зерттеу міндеттерін шешу үшін әртүрлі пәндер шеңберінде алынған, жаңа проблемалар мен жағдайларды шешуге креативті ойлау және шығармашылық тұрғыдан қарау, кәсіптік деңгейде шет тілін еркін меңгеруге, ғылыми-зерттеу және талдау жұмысының нәтижелерін диссертация, ғылыми мақала, есеп және т.б. түрінде қорытуға;
- дағды қалыптастыру: ғылыми-зерттеу қызметі, стандартты ғылыми міндеттерді шешу, білім беру процесінде заманауи ақпараттық технологияларды пайдалану, кәсіби қарым-қатынас және мәдениетаралық коммуникация, шешендік өнер, өз ойларын ауызша және жазбаша түрде дұрыс және қисынды ресімдеу, күнделікті кәсіби қызмет пен докторантурада білім беруді жалғастыру үшін қажетті білімді кеңейту және тереңдету;
- ғылыми-зерттеу қызметінде, стандартты ғылыми міндеттерді шешуде, заманауи технологияларды пайдалану дағдылары болуы.
- құзыретті болу: ғылыми зерттеулер әдіснамасы саласында, тұрақты білім беруді қамтамасыз ету тәсілдерінде.

БЕЙІНДІК ҚҰЗІРЕТТІЛІКТЕРІ

ЖҚ1/ОК1/GC1

Ғылым тарихы мен Философия қоғам өмірінің әлеуметтік-мәдени дамуын, мәдени өзіндік болмысты ашу және табудың мүмкін стратегиялары мен тәсілдерін, әлемнің практикалық және рухани дамуының нәтижелерін жалпылайды.

ЖҚ2/ОК2/GC2

Білім алушы орфографиялық, лексикалық және грамматикалық тұрғыдағы құзіреттіліктерге ие болады

ЖҚ3/ОК3/GC3

Білім беру жүйесінің ролі, оқытудың мақсаты, мазмұны, әдістері, принциптері, мектеп дидактикасы, оқыту формалары, кредиттік технология жүйесі, мектептегі тәрбие жұмысының ерекшеліктері, оқытушы мәдениетінің негізі жайлы білімі қалыптасады, баланың әртүрлі даму сатысындағы ақпараттармен танысып, оның педагогикалық ерекшеліктерін талдау; оқытушының жеке тұлғасына қойылатын талаптарды меңгерту

дағдысы қалыптасады.

ЖҚ4/ОК4/ГС4

Жоғарғы мектеп психологиясында әлеуметтік ортада қарым-қатынастың психологиялық ерекшеліктерін талдау дағдысы дамиды, тұлға дамуы туралы психологиялық білімдер негізін, адам психикасының даму заңдылықтары мен механизмдері туралы білім қалыптастырады.

КҚ1/ПК1/РС1

Магистранттардың компьютерлік қолданбалы бағдарламалардың қазіргі заманғы мүмкіндіктерін пайдалана отырып, деректерді өңдеу және экспериментті модельдеу бойынша теориялық негіздер мен практикалық дағдыларды игеруі. Көп факторлы эксперименттердің деректерін жоспарлау және өңдеу және ғылыми есептер мен диссертациялар жасау, ғылыми журналдарда мақалаларды ресімдеу.

КҚ1/ПК1/РС1

Ғылыми зерттеулер мен өнертапқыштық шығармашылық саласында магистранттарды теориялық және практикалық даярлау. Ғылыми міндеттерді шешу әдістері, теориялық және эксперименттік зерттеулер әдіснамасы; Өлшеу нәтижелерін өңдеу және қателікті бағалау; Ғылыми зерттеу тұжырымдарын тұжырымдау; Ғылыми зерттеу нәтижелері бойынша есеп, баяндама немесе мақала жасау; Ұсынылатын өнертабыстарға өтінімдерді ресімдеу; Эксперименттік зерттеулер деректері бойынша эмпирикалық тәуелділіктерді шығару; Ғылыми-зерттеу қызметін жоспарлау және басқару.

КҚ2/ПК2/РС2

Техникалық жүйелердің ерекшелігін ескере отырып, олардың сенімділігі, өміршеңдігі және қауіпсіздігі теориясы ұғымдарын қалыптастыру, еңбек жағдайлары мен қоршаған ортаны қорғау мониторингі, қауіпті өндірістік объектілердің және қоршаған ортаны қорғаудың техникалық қатерін бағалау, қатерді талдау әдіснамасын игеру, техникалық жүйелердің сенімділігін, өміршеңдігін, қауіпсіздігін бағалау әдістерін және олардың жұмыс қабілеттілігін сақтау дағдыларын қалыптастыру.

КҚ3/ПК3/РС3

Жүйелік талдаудың және кешенді процестерді модельдеудің жалпы принциптері техносферадағы оқиғалардың пайда болуына тән ерекшеліктерін зерттеуге мүмкіндік беред

КҚ4/ПК4/РС4

Эксперименттік деректердің түпкілікті іріктемелі жиынтығына негізделген зерттелетін құбылыстың немесе процестің пайдалы аналитикалық моделін құру.

КҚ5/ПК5/РС5

Адамзаттың ең маңызды проблемаларының бірі қоршаған ортаны сақтау және қоғамның орнықты дамуға көшуі болып табылады. Одной из самых важных проблем человечества является проблема сохранения окружающей среды и переход общества к устойчивому развитию. One of the most important problems of mankind is the problem of preserving the environment and the transition of society to sustainable development.

КҚ6/ПК6/РС6

Әр түрлі жалпылама және интегралды көрсеткіштер негізінде атмосфералық ауа мен су объектілерінің сапасын бағалаудың заманауи тәсілдері. Қоршаған ортаның антропогендік ластануынан болатын экономикалық зиянды бағалау және қоршаған ортаның ластануы мен табиғатты пайдаланғаны үшін төлемдер жүйесі.

КҚ7/ПК7/РС7

Өнеркәсіп қалдықтарын жою, залалсыз дандыру және көму. Ластану туралы негізгі түсініктер, пайда болатын көздер, түрлері, жіктеуі. Өнеркәсіп қалдықтары мен ластарды кәдеге жарату әдістері. Қалдықтарды жинау, тасу, қоймалау және көму. Қалдықтар мен ластарды кәдеге жаратудың құқықтық, экологиялық және экономикалық аспектілері. Пайда болатын көздер, түрлері, жіктеуі.

КҚ8/ПК8/РС8

Жұмыскерлермен авариялық жағдайды болдырмау бойынша жұмыстар басталғанға дейін

мақсатты нұсқама жүргізу қажет. Қызметкерлерді авариялық-құтқару және басқа да кезек күттірмейтін жұмыстарды орындау тәсілдеріне үйрету, сондай-ақ қажетті жеке қорғаныс құралдарымен (мысалы, арнайы киіммен, аяқ киіммен, түтіндеу немесе Газдану аймағында жұмыс істеуге арналған оқшаулағыш тыныс алу құралдарымен) жарақтандыру қажет.)

КҚ8/ПК8/РС8

Аппараттық құралдар, бағдарламалық қамтамасыз ету (функциялар мен құралдар), математикалық қамтамасыз ету, машинашiлiк қамтамасыз ету, бастапқы деректер және т.б. Ақпараттық жүйелерді пайдалана отырып жүзеге асырылатын операциялар деректерді енгізу және редакциялау, деректерді басқару, деректерді сұрау және талдау, деректерді визуализациялау. Ақпараттық жүйелердегі кеңістіктік деректерді интерактивті карталар түрінде ұсынуға болады. Нысандардың күйі туралы есептерді графиктер, диаграммалар, үш өлшемді кескіндер түрінде салуға болады. Ақпараттық жүйелердің мүмкіндіктерін қауіпсіздікті қамтамасыз етуге байланысты басқарушылық қызметтің әртүрлі салаларында пайдалануға болады.

КҚ9/ПК9/РС9

Жоғары оқу орындарында педагогикалық қызметті жүзеге асыру, білім беру процесін жобалау және инновациялық білім беру технологияларын пайдалана отырып, оқу сабақтарының жекелеген түрлерін өткізу қабілетін қалыптастыру.

КҚ10/ПК10/РС10

Пәннің мақсаты өрттің пайда болу қаупі салдарын, зардап шеккендердің санын азайту және келтірілген зиян мөлшерін төмендетуге, ірі авариялар мен өрттердің алдын алуға дайындығын қалыптастыру мен өндірістегі өрт қауіпсіздігі және олардың алдын алу шараларын оқыту болып табылады.

КҚ11/ПК11/РС11

Осы пәнді оқу барысында магистрант мынадай құзыреттердің бір бөлігін кеңейтеді және тереңдетеді: әртүрлі техникалық, энергия тиімді және экологиялық талаптарды сақтай отырып, техникалық тапсырмаға және нормативтік-техникалық құжаттамаға сәйкес кәсіби қызмет объектілерін жобалауға қатысу қабілетінің болуы және жобалық шешімдердің негіздемесін жүргізу қабілетінің болуы.

КҚ12/ПК12/РС12

Пәннің мақсаты өндіріс аумағында орналасқан және жұмыс жүргізетін қызметкерімен, өндірістік тапсырманы орындау үшін басқа өндіріске жіберілген қызметкермен болған жазатайым оқиғаны тергеп-тексеру, жазатайым оқиға салдарын жоюға дайындығын қалыптастырады.

КҚ13/ПК13/РС13

Пәннің мақсаты-магистранттардың компьютердің заманауи мүмкіндіктерін қолдана отырып, эксперимент деректерін өңдеудің теориялық негіздері мен практикалық дағдыларын игеру.

КҚ14/ПК14/РС14

Қауіпсіздікті бақылау-ықтимал қауіпсіздік қатерлерінің көрсеткіштерін жинау мен талдаудың автоматтандырылған үрдісі, кейіннен осы қауіптерді жою және тиісті әрекеттерді қабылдау. Кейде «ақпараттық қауіпсіздік мониторингі» немесе «қауіпсіздік оқиғаларының мониторингі» деп аталатын қауіпсіздік мониторингі желідегі жүйелерге күдікті мінез-құлықты немесе рұқсатсыз өзгерістерді анықтауға және хабарландырулар мен әрекеттер талап етілетін мінез-құлық түрлерін анықтауға арналған ақпаратты жинау және талдау болып табылады.

КҚ15/ПК15/РС15

Қауіпсіздікті бақылау-ықтимал қауіпсіздік қатерлерінің көрсеткіштерін жинау мен талдаудың автоматтандырылған үрдісі, кейіннен осы қауіптерді жою және тиісті әрекеттерді қабылдау. Кейде «ақпараттық қауіпсіздік мониторингі» немесе «қауіпсіздік оқиғаларының мониторингі» деп аталатын қауіпсіздік мониторингі желідегі жүйелерге күдікті мінез-құлықты немесе рұқсатсыз өзгерістерді анықтауға және хабарландырулар мен

әрекеттер талап етілетін мінез-құлық түрлерін анықтауға арналған ақпаратты жинау және талдау болып табылады.

КҚ16/ПК16/РС16

Өзекті ғылыми проблеманы зерттеуде тәжірибе алу, оқыту процесінде алған кәсіби білімін кеңейту және дербес ғылыми жұмысты жүргізудің практикалық дағдыларын қалыптастыру. Тәжірибе экономикалық білімді зерттеу, талдау және қолдану дағдыларын дамытуға бағытталған.

2.4. Білім беру бағдарламасының оқыту нәтижелерін қалыптасатын күзiреттiлiктермен салыстыру матрицасы

Құзыреттілік	ON1	ON2	ON3	ON4	ON5	ON6	ON7	ON8
ЖҚ1/ОК1/ГС1	+							
ЖҚ2/ОК2/ГС2	+							
ЖҚ3/ОК3/ГС3	+							
ЖҚ4/ОК4/ГС4	+							
КҚ1/ПК1/РС1		+	+					
КҚ2/ПК2/РС2		+						
КҚ3/ПК3/РС3				+				
КҚ4/ПК4/РС4				+				+
КҚ5/ПК5/РС5	+							
КҚ6/ПК6/РС6			+					
КҚ7/ПК7/РС7		+	+					
КҚ8/ПК8/РС8		+						
КҚ9/ПК9/РС9		+					+	
КҚ10/ПК10/РС10					+			
КҚ11/ПК11/РС11			+			+		
КҚ12/ПК12/РС12			+				+	
КҚ13/ПК13/РС13			+					
КҚ14/ПК14/РС14	+							
КҚ15/ПК15/РС15		+						
КҚ16/ПК16/РС16		+						
КҚ17/ПК17/РС17		+	+					
КҚ18/ПК18/РС18		+	+					
КҚ19/ПК19/РС19		+	+					
КҚ20/ПК20/РС20					+		+	
КҚ21/ПК21/РС21				+			+	
КҚ22/ПК22/РС22					+	+		
КҚ23/ПК23/РС23								+
КҚ24/ПК24/РС24								+

2.5. «Өміртіршілігінің қауіпсіздігі және қоршаған ортаны қорғау (Техносфералық қауіпсіздік)» білім беру бағдарламасы бойынша маманның жеке қасиеттері

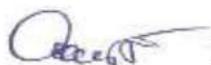
Оқуды бітіргеннен кейін мамандар еңбекті қорғау, төтенше жағдайларда қорғау және қоршаған ортаны қорғау нормаларын, ережелерін және нормаларын сақтауды, өндірістік процестер мен жабдықтарды, авариялық-құтқару жұмыстары мен жабдықтарды реттеу, авариялар, апаттар салдарын жою және экологиялық апаттар; қазіргі заманғы зерттеулер әдістері мен құралдарын пайдалана отырып, қызмет объектілерінің жай-күйі мен сапа көрсеткіштерінің серпінін талдауды жүзеге асырады; зерттеулер жүргізудің жоспарларын, бағдарламалары мен әдістемелерін әзірлеуді жүзеге асырады; алынған зерттеу нәтижелері негізінде қабылданатын шешімдердің салдарын болжайды; қабылданатын шешімдердің техникалық-экономикалық тиімділігін бағалайды; білім беруді іске асыру кезінде оқытушының функцияларын орындау; жабдықтар мен ұйымның жұмыс істеу ережелерімен қарастырылған жедел құжаттаманы құрастырады және жүргізуді үйренеді.

Оқуды бітіргеннен кейін мамандар бас инженер, бөлімше бастығы, бас маман, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі инженер, жетекші инженер, аға шебер (өндірістік) учаске, Техника қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бөлімінің бастығы, зертхана бастығы, вагон (зертхана) бастығы, бас диспетчері, оқытушы, ғылыми қызметкер болып жұмысқа орналаса алады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Түлектің бұл моделі құзыреттілік тәсіл технологиясын іске асырудың әдіснамалық негізі болып табылады. Сондай-ақ, магистр түлектің осы құзыреттіліктерін қалыптастыру белгілі бір жолмен ұйымдастырылған және жүзеге асырылған оқу процесінің және ғылыми зерттеу жұмыстарының негізінде қамтамасыз етілетінін түсіну маңызды. Түлек ол бәсекеге қабілетті болуы керек. Нарықта сұранысқа ие түлектерді дайындау үшін оның кешенді портретін, сипаттамалардың белгілі бір матрицасын қалыптастыру қажет. Жұмыс берушілерге қажетті түлектердің негізгі артықшылықтарын, сипаттамаларын, құзыреттерін түсінуден бастап тиімді заманауи университетті құруға көшуге болады: білім беру бағдарламаларын қалыптастыру, инфрақұрылым құру, оқытудың жаңа форматтарын қолдану.

БББ жетекшісі

Г.К.Сыдыкова